

मा. बाळासाहेब

ठाकरे कृषि व्यवसाय

व ग्रामीण परिवर्तन (स्मार्ट) प्रकल्प

सविस्तर प्रकल्प अहवाल

(नमुना प्रपत्र)

उप प्रकल्पाचे नाव:.....

सादरकर्ते

.....,समुदाय आधारित संस्था,

तालुका-..... जिल्हा-.....

अनुक्रमणिका

भाग १ : समुदाय आधारित संस्थेची प्राथमिक माहिती

भाग २ : उप-प्रकल्पासाठी निवडलेली पिके, विक्रीसाठी उपलब्ध शेतमाल व त्यांची
मुल्यसाखळी

भाग ३ : प्रस्तावित उप-प्रकल्प आराखडा

भाग ४ : उपप्रकल्पाच्या अंमलबजावणीचे नियोजन

भाग ५: उप-प्रकल्पासाठीचा खर्च (सब प्रोजेक्ट बजेट) आणि आर्थिक विश्लेषण

भाग ६: गृहितके

भाग ७: सामाजिक कृति आराखडा

भाग ८ : पर्यावरणीय कृति आराखडा

भाग ९ : संपादन आराखडा

भाग -१ समुदाय आधारीत संस्थेची प्राथमिक माहिती

१.१ संस्थेची सर्वसाधारण माहिती:-

१	समुदाय आधारीत संस्थेचे नांव	
२	पत्ता	
३	जबाबदार व्यक्तीचा तप	व्यक्तीचे नांव ----- पदनाम ----- मोबाईल क्रमांक ----- ई-मेल -----

१.२ संस्थेच्या नोंदणी बाबत

१	संस्थेचा प्रकार (योग्य ठिकाणी √ अशी खुण करावी)	१. शेतकरी उत्पादक कंपनी २. प्रभाग संघ ३. लोक संचलित साधन संघ (सीएमआरसी) ४. इतर -----
२	संस्थेची नोंदणी झाली आहे का?	होय / नाही
२.१	होय असल्यास, कोणत्या कायद्या अंतर्गत	
२.२	संस्थेचे नोंदणी वर्ष व क्रमांक	●नोंदणी क्रमांक ----- ●नोंदणी वर्ष -----
३	संस्थेचा पॅन नंबर	

४	उद्योग आधार क्रमांक	
५	संस्थेचे नोंदणीकृत भांडवल (रु. लाखात)	
६	संस्थेचे जमा केलेले भांडवल (रु. लाखात)	

१.३ संचालक मंडळाच्या सदस्यांचा तपशिल

क्र.	सदस्याचे नाव	महिला / पुरुष	सामाजिक वर्गवारी	पद	जमीन धारणा (हे.)	शिक्षण	पॅन क्रमांक	आधार क्रमांक	संपर्क क्रमांक

टीप: सामाजिक वर्गवारी अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग सर्वसाधारण अशारीतीने नोंदवावी

१.४ संचालक मंडळातील सदस्यांनी यापूर्वी व्यवसाय चालविण्याच्या अनुषंगाने प्रशिक्षणे घेतलेली असल्यास त्याचा तपशिल

क्र.	प्रशिक्षणाचे नाव	कालावधी (दिवस)	आयोजक संस्था	प्रमुख विषय	संचालक मंडळातील सहभागी झालेल्या सदस्यांची नावे

१.५ समुदाय आधारित संस्थेच्या सदस्यांचा / भागधारकांचा तपशील (संख्या)

एकूण सदस्य	महिला	पुरुष	अनुसूचित जाती	अनुसूचित जमाती	अत्यल्प / सीमांत भु-धारक (०-१ हेक्टर)	अल्प/लहान भु-धारक (१-२ हेक्टर)	मध्यम भु-धारक (२-५ हेक्टर)	मोठे शेतकरी (५ हेक्टर पेक्षा जास्त)	भाडे तत्वावर शेती करणारे सदस्य	भुमीहीन

१.६ इतर सहभागी संस्थांचा तपशील (एका पेक्षा जास्त संस्था प्रवर्तक म्हणून असल्यास इतर सहयोगी संस्थांचा तपशील खाली तक्त्यात द्यावा)

क्र.	संस्थेचे नाव	पत्ता	संपर्क व्यक्तीचे नाव	संपर्क क्र.	सदस्यांची संख्या

१.७ संस्थेकडे असलेल्या स्थावर व जंगम मालमत्तेचा तपशील

अ.क्र.	मालमत्ता प्रकार	युनिट	एकूण युनिट	प्रति युनिट बाजार मूल्य	एकूण बाजार मूल्य (रु.)

अ	स्थावर मालमत्ता				
१					
२					
	एकूण				
ब	जंगम मालमत्ता				
१					
२					
	एकूण				
	एकूण एकंदर				

टीप: वरील तक्त्यात संस्थेकडे असलेल्या विविध मालमत्ता उदा.जमीन, इमारत, संकलन केंद्र, स्वच्छता व प्रतवारी मशिनरी, प्रक्रिये संदर्भातील यंत्रसामुग्री, अन्य औजार, उपकरणे व मशिनरी, गोदाम, वाहन, फर्निचर, माहिती व तंत्रज्ञानाशी निगडीत साहित्य जसे कि संगणक, प्रिंटर इत्यादी मालमतेचा तपशिल भरावा.

१.८ संस्थेकडील व्यवसाय परवान्यांबाबत (DML, उद्योग आधार, शॉप अॅक्ट, व्यवसायाशी निगडीत इतर परवान्यां बाबत)

क्र.	परवान्याचा प्रकार	कोणाकडून प्राप्त (प्राधिकारी)	परवाना क्र.	मुदत

१.९ संस्थेचे सद्यस्थितील व्यवसाय, उपक्रम व सहभागी शेतकरी (मागील आर्थिक वर्ष २०-- ते --)

क्र	व्यवसाय/उपक्रम	सहभागी शेतकऱ्यांची संख्या	
		संस्थेचे सभासद	बिगर सभासद
अ	शेतमालाचे एकत्रीकरण करून विक्री करणे		
१			
२			
ब	शेतमालावर प्राथमिक प्रक्रिया (धान्य स्वच्छता व प्रतवारी)		
क	खत बी –बियाणे इतर निविष्ठा विक्री		
१			
२			
ड	बिजोत्पादन		
१			
२			
इ	अन्य (उदा. प्रक्रिया, थेट विक्री, औजार बँक इ.)		
१			
२			

१.१० संस्थेची मागील तीन वर्षांची उलाढाल

तपशील	वर्ष- २०—ते --	वर्ष- २०—ते --	वर्ष- २०—ते --
वार्षिक उलाढाल (रु. लाखात)			

(टिप :- लेखा परिक्षकाच्या ऑडीट रिपोर्टनुसार उलाढाल द्यावी. उलाढालाची व्याख्या पुढीलप्रमाणे

“Turnover” means the gross amount of **revenue** recognized in the profit and loss account from the sale, supply, or distribution of goods or on account of services rendered, or both, by a company during a financial year.)

भाग २ उप-प्रकल्पासाठी निवडलेली पिके, विक्रीसाठी उपलब्ध शेतमाल व त्यांची मुल्यसाखळी

२.१ उप-प्रकल्पासाठी निवडलेली प्रमुख पिके व त्यांच्या विक्रीचा तपशिल (गत तीन वर्षांची सरासरी)

अ.क्र.	पिकाचे नाव	संस्थेतील शेतकऱ्यांचे पिकाखालील क्षेत्र (हे.)	सरासरी उत्पादकता (टन प्रति हेक्टर)	एकूण उत्पादन (टन)	घरगुती वापर बियाणे इ. वगळून विक्रीसाठी उपलब्ध होणारा शेतमाल (टन)	संस्थेमार्फत एकत्रीकरण करून विकण्यात आलेला शेतमाल (टन)	संस्थेमार्फत एकत्रीकरण शिवाय अन्य बाजारात सभासदांनी वैयक्तिक पातळीवर विक्री केलेला शेतमाल (टन)

टीप: एकापेक्षा जास्त प्रवर्तक संस्था असतील तर सर्व संस्थांच्या सदस्यांच्या शेतमालाचा एकत्रित तपशिल

द्यावा.

२.१.१ संस्थेने एकत्रीकरण करून विक्री केलेल्या शेतमालाचा तपशिल :- (गत तीन वर्षांची सरासरी)

क्र.	विक्री व्यवस्था	शेतमाल (मेट्रिक टन)
1	प्रक्रिया उद्योजक	

2	निर्यातदार	
3	संघटीत किरकोळ विक्रेत्याची साखळी (Organised Retail Chain)	
4	अन्य थेट विक्री परवाना धारक (DML)	
5	इतर.....	

२.२. प्रमुख पिकांच्या मूल्यसाखळीचा तपशिल :- (मूल्यसाखळी म्हणजे शेतमालाच्या उत्पादनापासून त्याच्या उपभोगापर्यंत सर्व कार्याची व ते कार्य करणाऱ्या सर्व घटकांची साखळी होय. या साखळीमुळे उत्पादित शेतमालाची मालकी एका घटकापासून दुसऱ्या घटकापर्यंत जाते आणि या प्रक्रियेत शेतमालाच्या किमतीत वाढ (मूल्यवृद्धी) होत जाते.)

२.२.१ प्रकल्प क्षेत्रातील निवडलेल्या पिकाची सद्यस्थितीतील अधिकतम शेतमाल विक्री होणारी मूल्यसाखळी व त्यातून किती टक्के विक्रीसाठी उपलब्ध (Marketable surplus) शेतमाल विकला जातो?

(मूल्यसाखळी कशी लिहावी हे प्रपत्रामध्ये विषद केलेले आहे.)

२.२.२ निवडलेल्या पिकांच्या सद्यस्थितीतील मूल्यसाखळीतील अडचणी :-

1.-----2.-----

3.-----4.-----

२.२.३ सद्यस्थितीतील मूल्यसाखळीमधील अडचणी निवारण्यासाठी उपाययोजना :-

1.-----2.-----

3.-----4.-----

२.३ संस्थेने कृषी उत्पादनाच्या विक्रीसाठी पर्यायी खरेदीदार / बाजारांचे सर्वेक्षण केले आहे का? होय / नाही

२.३.१ होय असल्यास त्याचा तपशिल

२.३.२ सदर सर्वेक्षणातून पुढे आलेल्या संभाव्य खरेदीदार/बाजारांचा तपशिल

क्र.	खरेदीदार / बाजार संस्थेचे नाव	पत्ता	संपर्क क्रमांक	ई-मेल आयडी	शेतमालाचा प्रकार

भाग ३ प्रस्तावित उप-प्रकल्प आराखडा

1. प्रस्तावित उप-प्रकल्पाचे नाव –

2. उप-प्रकल्पाचा प्रकार (योग्य पर्यायावर $\sqrt{\quad}$ खूण करा)

२.१ उत्पादक भागीदारी उपप्रकल्प

२.२ बाजार संपर्क वाढ उपप्रकल्प

२.३ इतर .....

3. प्रस्तावित उप-प्रकल्पाचे उद्देश:-

1.-----2.-----

3.-----4.-----
-----

4. उपप्रकल्पाचे स्थान (गाव, तालुका, जिल्हा, तालुका व जिल्हा मुख्यालायापासून चे अंतर, जिल्हा/राज्य/राष्ट्रीय महा मार्ग असल्यास त्याचा तपशील)

-----

5. उपप्रकल्प किती गावांमध्ये राबविण्यात येणार आहे. :- -----

6. प्रस्तावित उप-प्रकल्प उभारणीसाठी सद्यस्थितीत उपलब्ध असलेल्या पायाभूत सुविधांची माहिती

क्र.	तपशील	विवरण
------	-------	-------

१	उप - प्रकल्पाचे स्थान	1. गाव: ----- 2. ग्रामपंचायत: ----- 3. तालुका: ----- 4. जिल्हा: ----- 5. राज्य: -----
२	गावाचे अक्षांश रेखांश	अक्षांश ----- रेखांश -----
३	प्रस्तावित उप-प्रकल्पास किती जमीन आवश्यक आहे.	-----एकर
४	निवडलेली जागा संस्थेच्या मालकीची आहे का?	होय / नाही होय असल्यास सर्वे/गट क्र. ----- अक्षांश ----- रेखांश -----
५	अ)जागा भाडे कराराने घेणार असल्यास जागा निश्चिती केली आहे का? होय असल्यास तपशील ब)जागा मालकाचा प्रवर्ग क)जागेवर अतिक्रमण आहे का?	होय / नाही सर्वे/गट क्र. ----- भाडे कराराचा कालावधी -----वर्षासाठी अक्षांश ----- रेखांश ----- सर्वसाधारण / इमाव/भ.जा/अ.जा./अ.ज. होय/ नाही (DIU अधिकाऱ्याचे प्रमाणपत्र द्यावे.)
	प्रस्तावित जागेचा सध्या होत असलेला वापर.	पिकाखाली पडीक औद्युगिक
६	उप प्रकल्पासाठीची जागा संस्थेच्या मालकीची/भाडे कराराने निश्चित झाली असल्यास	
६.१	विद्युत पुरवठा उपलब्ध आहे का? होय असल्यास तपशील	होय/नाही वीज जोडणी कोणाच्या नावे आहे ----- वीज जोडणीचा प्रकार : सिंगल फेज / थ्री फेज किती क्षमतेचा आहे -----

६.२	प्रस्तावित उपप्रकल्पास पाणी पुरवठ्याची आवश्यकता आहे का? होय असल्यास उपलब्धतेचा तपशिल	होय/नाही काय सुविधा आहे ----- किती महिने पाणी उपलब्ध असते -----महिने
६.३	प्रस्तावित प्रकल्पासाठी निवडलेल्या जागेसाठी दळणवळणाची सुविधा उपलब्ध आहे का?	होय /नाही

7. निवडलेल्या शेतमालाचा पुढील ५ वर्षातील एकत्रीकरण करण्यासाठीचे संस्थेचे नियोजन

क्र.	शेतमालाचे नाव	वार्षिक शेतमाल खरेदीची Quantity (मे.टन)									
		२०--ते --		२०--ते --		२०--ते --		२०--ते --		२०--ते --	
		उत्पादन (मे.टन)	टक्के	उत्पादन (मे.टन)	टक्के	उत्पादन (मे.टन)	टक्के	उत्पादन (मे.टन)	टक्के	उत्पादन (मे.टन)	टक्के
१											
२											
३											

8. निवडलेल्या पिकाची प्रस्तावित पीकनिहाय मूल्यसाखळी :- (मूल्यसाखळी कशी लिहावी हे प्रपत्रामध्ये विषद केलेले आहे.)

९. मूल्यसाखळी विकसित करण्यासाठी निवडलेल्या खरेदीदाराचा तपशिल

९.१ करार (MoU) केलेल्या खरेदीदार संस्थेचा तपशिल

क्र.	तपशिल	विवरण									
1	खरेदीदार संस्थेचे नाव										
2	पत्ता व संपर्क क्रमांक										
3	खरेदीदाराच्या जबाबदार व्यक्तीचे नाव,पद, संपर्क क्रमांक व ई-मेल										
4	खरेदीदार संस्थेचा प्रकार	1. प्रक्रिया उद्योजक 2. निर्यातदार 3. नोंदणीकृत खरेदीदार 4. किरकोळ विक्री करणाऱ्या संस्था /कंपन्या (मॉल) उदा. डी-मार्ट, रीलायन्स ई. 5. इतर -----									
5	खरेदीदार नोंदणीकृत आहे का?	होय / नाही होय असल्यास;कोणत्या कायद्यांतर्गत ----- --									
5.1	नोंदणी/परवाना क्रमांक										
6	पॅन नंबर										
7	खरेदीदार संस्थेस असलेल्या शेतमालाची वार्षिक सरासरी गरज	-----मे. टन									
8	खरेदीदार संस्थेचे समुदाय आधारित संस्थेकडून शेतमाल खरेदी करण्याचे नियोजन (वर्ष २०-- ते --)	<table border="1"> <thead> <tr> <th>पिकाचे नाव</th> <th>वर्ष</th> <th>शेतमाल (टन)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	पिकाचे नाव	वर्ष	शेतमाल (टन)						
पिकाचे नाव	वर्ष	शेतमाल (टन)									
9	वार्षिक उलाढाल रक्कम रूपये लाख (मागील तीन वर्षातील)	20-- ते --									
		20-- ते --									
		20-- ते --									

८.२ खरेदी करावयाच्या शेतमालाची गुणवत्ता निकष

(खरेदीदाराच्या मागणीनुसार गुणवत्तेचे सर्व निकष सविस्तर लिहावे. खरेदीच्या इतर अटी व शर्ती जसे की, शेतमाल खरेदीदाराच्या कंपनी स्थळी पोहच करावयाचा की शेतबांधावर खरेदी करण्यात येणार आहे, पॅकेजिंग मटेरिअल, खरेदीदार पुरविणार आहे का? क्रेट/गोण्याची उपलब्धता इ. बाबी विस्ताराने नमूद कराव्यात.)

अ.क्र.	शेतमालाचे नाव	शेतमाल खरेदीचे निकष	शेतमाल हस्तांतरणाच्या अटी/शर्ती
1			
2			

८.३ खरेदी करावयाच्या शेतमालाच्या दर निश्चितीची पध्दत

(समुदाय आधारीत संस्था व खरेदीदार यांनी MoU नुसार केलेल्या दर निश्चितीची पध्दत नमूद करावी. दर निश्चितीमध्ये स्पष्टता असावी.)

निवडलेल्या पिकाची मूल्यसाखळी विकसित करण्यासाठी संस्था व खरेदीदारा कडील जबाबदारीचा तपशील

संस्थेची जबाबदारी	खरेदीदाराची जबाबदारी
१.	१.
२.	२.
३.	३.

--	--

टीप: वरील तक्त्यातील माहिती भरताना शेतमालाचे गुणवत्ता मापदंड / प्रमाण / वाहतूक / देयके/ तंत्रज्ञान इ. मुद्द्यांचा तपशिल बुलेट पॉइंट मध्ये द्यावा.

१०. प्रस्तावित व्यवसाय / उपक्रम

अ. क्र.	व्यवसाय/उपक्रम	व्यवसायाचा वर्षातील कालावधी (दिवस)	शेरा
अ	काढणी पश्चात तंत्रज्ञानाचे घटक		
१			
२			
ब	दुय्यम प्रक्रियेचे घटक		
१			
२			
क	गुणवत्ता पूर्ण उत्पादनासाठी		
१			
२			
ड	विक्री व्यवस्थापनासाठीचे घटक		
१			
२			
इ	इतर		

टीप: वरील तक्त्यातील आवश्यक घटक ठेऊन उर्वरित ओळी काढून टाकाव्यात.

11.सदर उप-प्रकल्पाचे वेगळेपण व नाविन्यता काय आहे?

 -----

12. प्रस्तावित व्यवसाय/उपक्रम चालविण्यासाठी आवश्यक बांधकाम, मशिनरी व इतर साहित्याचा तपशिल

अ. क्र.	प्रस्तावित केलेले व्यवसाय/उपक्रम	क्षमता	युनिट दर	एकूण युनिट	एकूण खर्च (रु.)
अ	व्यवसाय/उपक्रम क्र. १				
अ.१	बांधकाम				
१					
२					
अ.२	मशिनरी				
१					
२					
३					
अ.३	अन्य				
१					
२					
	एकूण (अ)				
ब.	व्यवसाय/उपक्रम क्र. २				

ब.१	बांधकाम				
१					
२					
ब.२	मशिनरी				
१					
२					
३					
ब.३	अन्य				
१					
२					
३					
	एकूण (ब)				
	एकूण (अ+ब)				

13.समुदाय आधारीत संस्था व खरेदीदार यांनी एकत्रीतरित्या काम केल्याने होणारे फायदे नमुद करावेत

अ.क्र.	समुदाय आधारीत संस्थेस होणारा फायदा	खरेदीदारास होणारा फायदा	सभासदांना होणारे फायदे

१४. नियोजित व्यवसाय प्रकल्पात महिलांचा सहभाग वाढ विण्यासाठी कसे प्रयत्न करण्यात येतील?

भाग - ४ उपप्रकल्पाच्या अंमलबजावणीचे नियोजन

४.१ अंमलबजावणी टप्प्यातील महत्वाची कामे व त्याचे वेळापत्रक .

क्र.	महत्वाची कामे	वर्ष १ (तिमाही)				वर्ष २ (तिमाही)				वर्ष ३ (तिमाही)			
		१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४
अ	बांधकाम												
१													
२													
३													
ब	मशिनरी खरेदी व उभारणी												
१													
२													
३													
क.	क्षमता बांधणी व प्रशिक्षण												
१													
२													
३													
ड	व्यवसाय कार्यान्वित करणे												
१													
२													
३													

टीप: अंमलबजावणी टप्प्यातील कामांची सु-सुत्रता लक्षात घेऊन कामांची आखणी व प्राधान्य क्रम निश्चित करावा.

भाग -५ उप-प्रकल्पासाठीचा खर्च (सब प्रोजेक्ट बजेट) आणि आर्थिक विश्लेषण

५.१ उप-प्रकल्पासाठीचा खर्च (सब प्रोजेक्ट बजेट) व निधीच्या स्रोताचा तपशिल

५.१.१ उप-प्रकल्पाचा खर्च (सब प्रोजेक्ट बजेट)

अ. क्र.	प्रस्तावित घटक/बाब	युनिट	युनिट दर (रु.)	एकूण युनिट	एकूण खर्च (रु.)
१	इमारत आणि बांधकाम कार्य				
२	यंत्र आणि उपकरणे				
३	फर्निचर आणि फिक्स्चर				
४	माहिती व तंत्रज्ञान विषयीच्या सुविधा				
५	प्रारंभिक आणि पूर्व संचालना दरम्यानचा खर्च (preliminary and preoperative)				
	एकूण				

५.१.२ निधीच्या स्रोताचा तपशिल

अनु. क्र.	घटक	रक्कम (रु.)	योगदान %
1	स्मार्ट प्रकल्पातून मधून प्राप्त होणारे अनुदान		
2	संस्थेचा स्वःताचा वाटा		
3	बँक कर्ज		
4	अन्य		

	एकुण		
--	------	--	--

* अर्जदार आवश्यक वाटल्यास बँकेकडून कर्ज घेऊ शकतो. (स्मार्ट प्रकल्पांतर्गत बँकेकडून कर्ज घेणे बंधनकारक नाही)

५.२ आर्थिक विश्लेषण

५.२.१ प्रकल्प खर्च :

अनु. क्र.	घटक	रक्कम (रु.)	* स्मार्ट प्रकल्पातून प्राप्त होणारे अनुदान (टक्केवारी)	स्मार्ट प्राप्त होणाऱ्या एकूण अनुदानाची रक्कम (रु.)
1	जमिन		०%	
2	इमारत आणि बांधकाम कार्य		६०%	
3	यंत्र आणि उपकरणे		६०%	
4	फर्निचर आणि फिक्स्चर		६०%	
5	माहिती व तंत्रज्ञान विषयीच्या सुविधा		६०%	
6	प्रारंभिक आणि पूर्व संचालना दरम्यानचा खर्च (preliminary and preoperative)		६०%	
	एकुण			

* वरील तक्त्यात देण्यात आलेल्या अनुदानाची टक्केवारी/रक्कम ही अंदाजे दर्शविण्यात आली आहे .सदरची रक्कम स्मार्टराज्यस्तरीय उपप्रकल्प मंजूरी समितीच्या (State Proposal Approval Committee) अंतिम निर्णयानुसार बदलू शकते

५.२.२ घसारा अंदाज

अनु . क्र	घटक		वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४	वर्ष ५	वर्ष ६	वर्ष ७
अ	जमिन	ओपनिंग							
	प्रति वर्ष घसारा दर	०%							
		क्लोजिंग							
ब	इमारत आणि बांधकाम कार्य	ओपनिंग							
	प्रति वर्ष घसारा दर	३.१७%							
		क्लोजिंग							
क.	यंत्र आणि उपकरणे	ओपनिंग							
	प्रति वर्ष घसारा दर	६.३३%							
		क्लोजिंग							
ड	फर्निचर आणि फिक्स्चर	ओपनिंग							
	प्रति वर्ष घसारा दर	१०.००%							
		क्लोजिंग							
ई	माहिती व तंत्रज्ञान विषयीच्या सुविधा	ओपनिंग							
	प्रति वर्ष घसारा दर	१०.००%							
		क्लोजिंग							

अनु . क्र	घटक		वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४	वर्ष ५	वर्ष ६	वर्ष ७
		ओपनिंग रक्कम							
		एकुण घसारा निधी							
		शिल्लक मालमता							

* गणना सहजतेने करण्यासाठी स्ट्रेट लाइन मेथड/ सरळ रेषा पध्दती सुचविण्यात येत आहे.

५.२.३ प्रारंभिक आणि पूर्व संचालनासाठी आलेल्या खर्चाचे अमोरटायझेशन (परिशोधन)

वर्ष	प्रारंभिक खाते	प्रति वर्ष अमोरटायझेशन चा दर	अमोरटायझेशन रक्कम	अंतिम खाते (प्रारंभिक खाते – परिशोधन रक्कम)
वर्ष १		२०%		
वर्ष २		२०%		
वर्ष ३		२०%		
वर्ष ४		२०%		
वर्ष ५		२०%		
Total				

* गणना सहजतेने करण्यासाठी स्ट्रेट लाइन मेथड/ सरळ रेषा पध्दती सुचविण्यात येत आहे.

५.२.४ बँक कर्ज परतफेडीचा तपशिल

कर्जाची रक्कम :

वार्षिक व्याज दर :

कर्ज कालावधी (वर्षामध्ये) :

मोरेटोरियम कालावधी (वर्षामध्ये) :

वर्ष	मुद्दल	कमी होणारी मुद्दलाची रक्कम	व्याज
०			
१			
२			
३			
४			
५			
६			
७			
८			
९			
१०			

५.२.५ व्यवसायातून मिळणाऱ्या वार्षिक महसूल आणि होणा-या खर्चाचा तपशिल

अनु. क्र	प्रस्तावित सुविधा/ उपक्रमाचा तपशिल	क्षमता	वार्षिक उत्पन्न @ १००% क्षमता	वार्षिक चल(variable) किंमत @ १०० % क्षमता	वार्षिक स्थिर (Fix) @ १०० % क्षमता किंमत
सूचना: सदरील तक्ता खाली दिलेल्या उदाहरणाचे अवलोकन करून भरावा. तसेच प्रत्येक व्यवसायासाठी स्वतंत्र तक्ता भरावा. यासाठी परिशिष्ट क्र. ७.१ चा संदर्भ घ्यावा					
१					
२					
३					

अनु. क्र	प्रस्तावित सुविधा/ उपक्रमाचा तपशिल	क्षमता	वार्षिक उत्पन्न @ १००% क्षमता	वार्षिक चल(variable) किंमत @ १००% क्षमता	वार्षिक स्थिर (Fix) @ १००% क्षमता किंमत
४				-	
एकुण					

नमुना:

अ. क्र	प्रस्तावित सुविधा/ उपक्रमाचा तपशिल	क्षमता	वार्षिक उत्पन्न	वार्षिक चल(variable)	वार्षिक स्थिर(Fix)
१	दाल मिल (Dal mill)	१ टन प्रति तास (टी.पी.एच)	<p>मिल - २०० दिवस कार्यरत (५ तास प्रती दिवस या प्रमाणे)</p> <p>❖ <u>तूर- १२० दिवस प्रक्रियेसाठी लागणारा कच्चा माल- ६०० मे.टन</u></p> <ul style="list-style-type: none"> प्रक्रियेनंतर तयार होणारी तूरडाळ (एकूण कच्च्या मालाच्या ७०%)- (४२० मे.टन X रु. ७०००० रु. /मे.टन = २,९४,००,००० रु.) तयार होणारी इतर उत्पादने ३०% - (१८० मे.टन X १५,००० रु. = २७,००,००० रु.) <p>❖ <u>चना- ८० दिवस प्रक्रियेसाठी लागणारा कच्चा माल- ४०० मे.टन</u></p> <ul style="list-style-type: none"> प्रक्रियेनंतर तयार होणारी चना दाळ (कच्चा मालाच्या ७५%)- (३०० मे.टन X ५५,००० रु. /मे.टन = १,६५,००,००० रु.) तयार होणारी इतर उत्पादने २५% - (१०० मे.टन X १५,००० रु. = रु. १५,००,००० रु.) <p><u>एकूण उत्पन्न = ५,०१,००,००० रु.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ कच्चा माल - तूर (६०० मे.टन X ४५,००० रु. = २,७०,००,००० रु.) ✓ कच्चा माल - चना (४०० मे.टन X ३५,००० रु./मे.टन = १,४०,००,००० रु.) ✓ मजूर - (१० मजूर X २०० दिवस X ३०० रु./दिवस = ६,००,००० रु.) ✓ वीज- (१०० युनिट X २०० दिवस X १० रु./युनिट = २,००,००० रु.) ✓ पॅकेजिंग साहित्य - (३०० रु./मे.टन X १००० मे.टन = ३,००,००० रु.) <p><u>एकूण खर्च = ४,२१,००,००० रु.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ व्यवस्थापकाचा पगार - (१ X १२ महिने X ३०,००० रु./महिना = ३,६०,००० रु.) ✓ इतर कर्मचाऱ्यांचा पगार - (४ X १२ महिने X १५,०००/महिना = ७,२०,००० रु.) ✓ वीज - (१०० kVA X १२ महिने X १५० रु/ kVA = १,८०,००० रु.) ✓ जागेचे भाडे - (१०,००० रु. X १२ महिने = Rs. १,२०,००० रु.) ✓ देखभाल दुरुस्ती - (१०,००० रु. X १२ महिने = Rs. १,२०,००० रु.) <p><u>एकूण खर्च = १५,००,००० रु.</u></p>

अ. क्र	प्रस्तावित सुविधा/ उपक्रमाचा तपशिल	क्षमता	वार्षिक उत्पन्न	वार्षिक चल(variable)	वार्षिक स्थिर(Fix)
2	व्यापार (trading) शेतमालाचे संकलन, साफसफाई व प्रतवारी, आणि घाऊक विक्री	१)साफसफाई व प्रतवारी युनिट - १ टी.पी.एच २)एकत्रीकरण केंद्र - २० मे.टन	युनिट - २०० दिवस कार्यरत (५ तास प्रती दिवस या प्रमाणे) <u>१. गहू - १०० दिवस प्रक्रियेसाठी लागणारा कच्चा माल - ५०० मे.टन</u> #ग्रेड १ - गहू ७०% - (३५० मे.टन X रु. २०,००० रु./मे.टन = ७०,००,००० रु.) #ग्रेड २ - गहू ३०% - (१५० मे.टन X रु. १७,००० रु./मे.टन = २५,५०,००० रु.) <u>२. मुग - १०० दिवस प्रक्रियेसाठी लागणारा कच्चा माल - ५०० मे.टन</u> #ग्रेड १ - मुग ७५% - (३७५ मे.टन X रु. ६०,००० रु./मे.टन = २,२५,००,००० रु.) #ग्रेड २ - मुग २५% - (१२५ मे.टन X रु. ५०,००० रु./मे.टन = ६२,५०,००० रु.) <u>एकूण उत्पन्न = Rs. ३,८३,००,००० रु.</u>	✓ कच्चा माल - गहू (५०० मे.टन X १६,००० रु. = ८०,००,००० रु.) ✓ कच्चा माल - मुग (५०० मे.टन X ५३,००० रु./मे.टन = २,६५,००,००० रु.) ✓ मजूर - (८ मजूर X २०० दिवस X ३०० रु./दिवस = ४,८०,००० रु.) ✓ वीज - (५० युनिट X २०० दिवस X १० रु./युनिट = १,००,००० रु.) ✓ पॅकेजिंग साहित्य - (३०० रु./मे.टन X १००० मे.टन = ३,००,००० रु.) <u>एकूण खर्च = ३,५३,८०,००० रु.</u>	✓ व्यवस्थापकाचा पगार - (१ X १२ महिने X ३०,००० रु./महिना = ३,६०,००० रु.) ✓ इतर कर्मचाऱ्यांचा पगार - (४ X १२ महिने X १५,०००/महिना = ७,२०,००० रु.) ✓ वीज - (५० kVA X १२ महिने X १५० रु./kVA = ९०,००० रु.) ✓ जागेचे भाडे - (५००० रु. X १२ महिने = Rs. ६०,००० रु.) ✓ देखभाल दुरुस्ती - (५००० रु. X १२ महिने = Rs. ६०,००० रु.) <u>एकूण खर्च = १२,९०,००० रु.</u>

५.२.६ प्रस्तावित नफा व तोटा पत्रक (Projected Profit & Loss Statement)

तपशील	वर्ष- १	वर्ष- २	वर्ष- ३	वर्ष- ४	वर्ष- ५	वर्ष- ६	वर्ष- ७
क्षमता उपयोग (Capacity Utilization)							
उत्पन्न (Income)							
सुविधा - 1							
सुविधा - 2							
सुविधा - 3							
स्थिर खर्च (Fixed cost)							
सुविधा - 1							
सुविधा - 2							
सुविधा - 3							
चल खर्च (बदलणारा) (variable cost)							
सुविधा - 1							
सुविधा - 2							
सुविधा - 3							
मिळकत - (व्याज, घसारा व करा पूर्वीची)							
घसारा (Depreciation)							
व्याज (Interest)							

तपशील	वर्ष- १	वर्ष- २	वर्ष- ३	वर्ष- ४	वर्ष- ५	वर्ष- ६	वर्ष- ७
नफा – करा पुर्वीचा (Profit before tax)							
आयकर (Income Tax)							
नफा – कररा नंतरचा (Profit after tax)							
एकत्रित नफा (Cumulative Profits)							

५.२.७ प्रस्तावित वित्त प्रवाह पत्रक (Cash Flow Statement Projection)

अ. क्र	तपशील	वर्ष- १	वर्ष- २	वर्ष- ३	वर्ष- ४	वर्ष- ५	वर्ष- ६	वर्ष- ७
कॅश इन फ्लो								
१	महसूल (Revenue)							
२	खेळते भांडवल कर्ज (Working Capital loan)							
३	समभाग/ भाग भांडवल (Equity/ Share capital)							
४	अनुदान – स्मार्ट प्रकल्पांतर्गत (Smart Subsidy)							
५	मुदत कर्ज (Term Loan)							
६								
	एकूण (अ)							
कॅश आउट फ्लो								
१	भांडवली खर्च (Capital Expenditure)							

अ. क्र	तपशील	वर्ष- १	वर्ष- २	वर्ष- ३	वर्ष- ४	वर्ष- ५	वर्ष- ६	वर्ष- ७
अ								
ब								
क								
२	संचालनाचा चालू खर्च (Revenue Expenditure)							
अ	स्थिर खर्च (व्याज वगळता)(Fixed Cost (Excl. Of Interest))							
ब	चल खर्च (बदलणारा)(Variable Cost)							
३	कर्ज परतफेड (Loan Repayment)							
अ	खेळते भांडवल कर्जावरील व्याज (Working capital loan - interest)							
ब	भांडवली कर्जाचा हप्ता आणि व्याज (capital loan – installment and interest)							
४								
५								
	एकूण (ब)							
	निव्वळ रोख प्रवाह (अ-ब)							
	प्रारंभिक रोख आणि बँक (Opening Cash and Bank)							
	एकत्रित रोख शिल्लक (Cumulative Cash Balance)							

५.२.८ प्रस्तावित ताळेबंद (Balance Sheet Statement Projection)

तपशील	वर्ष- १	वर्ष- २	वर्ष- ३	वर्ष- ४	वर्ष- ५	वर्ष- ६	वर्ष- ७

तपशिल	वर्ष- १	वर्ष- २	वर्ष- ३	वर्ष- ४	वर्ष- ५	वर्ष- ६	वर्ष- ७
मालमत्ता (ASSETS)							
सद्यस्थितील मालमत्ता(Current Assets)							
रोख आणि बँक शिल्लक (Cash and Bank Balance)							
खात्यात येणे बाकी (Accounts Receivables)							
इतर सद्यस्थितील मालमत्ता (Other Current Assets)							
एकूण सद्यस्थितील मालमत्ता (Total Current Assets)							
ढोबळ स्थिर मालमत्ता (Gross Fixed Assets)							
कमी : घसारा (Less: Depreciation)							
निव्वळ स्थिर मालमत्ता (Net Fixed Assets)							
प्रारंभिक आणि पूर्व संचालनासाठीचा खर्च (preliminary and preoperative expenditure)							
एकूण मालमत्ता (TOTAL ASSETS)							
देयता आणि भागधारक समभाग (LIABILITIES & SHAREHOLDERS EQUITY)							
सद्यस्थितील देयता (CURRENT LIABILITIES)							
अल्प मुदत देय (Short Term Debt)							
देय खाती व जमा खर्च (Accounts Payable & Accrued Expenses)							
इतर चालू देय							

तपशिल	वर्ष- १	वर्ष- २	वर्ष- ३	वर्ष- ४	वर्ष- ५	वर्ष- ६	वर्ष- ७
एकूण चालू देयता (Total Current Liabilities)							
दीर्घकालीन देय (Long Term Debt)							
स्थगित कर देयता (Differed Tax Liabilities)							
एकूण देयता (TOTAL LIABILITIES)							
भाग भांडवल (Share capital)							
स्मार्ट मधून प्राप्त होणारे अनुदान (Smart Grant-in-aid)							
राखीव व अधिशेष (Reserves and Surplus)							
जोडा: प्रारंभिक शिल्लक (नफा आणि तोटा खाते) Opening Balance (P/L Account)							
(नफा व तोटा) वर्षाच्या दरम्यान - (Profit & Loss) During the Year							
विनियोग – लाभांश (Appropriation – Dividend)							
एकूण राखीव रोख (Total Reserves)							
एकूण समभाग (TOTAL EQUITY)							
एकूण देयता व समभाग (TOTAL LIABILITIES & EQUITY)							

५.२.९ प्रमुख आर्थिक निर्देशके (Key financial indicators)

- रिटर्न ऑन कॅपिटल एम्प्लॉईड (भांडवलाववरील परतावा)
- नेट प्रेझेंट व्हॅल्यू (निव्वळ वर्तमान मूल्य)–
- इटरनल रेट ऑफ रिटर्न (अंतर्गत परतावा दर)
- पे बॅक पिरियड (प्रोजेक्ट / इक्यूटी) (परताव्याचा कालावधी)
- रिटर्न ऑन इक्विटी (मूळ भांडवलाववरील परतावा)
- डी. एस. सी. आर. (डेट सर्व्हिस कव्हरेज रेशो.- कर्ज सेवा व्याप्ती प्रमाण)
- ब्रेक इव्हन पॉइंट (ना नफा व ना तोटा बिंदू / ब्रेक इव्हन बिंदू)
- सेन्सिटीविटी अन्यालीसीस (संवेदनशीलता पृथकरण)

Key Points for Information

A. Return on Capital Employed (RoCE) or Return on Equity

RoCE or Return Equity for the project shall be more than 10% to consider the project is financially viable

B. Net Present Value

With a discount rate of 10% and a span of 7 operational years, the NPV should be positive to consider that the project is financially viable.

C. Internal Rate of Return

The project internal rate of return **shall be more than 10%** as per the current financial scenario of the country, If the project **IRR is more than 10%** than project is feasible for investment.

D. Pay Back Period (Project/ Equity)

The Pack Back Period (Project/ Equity) shall be less than 5 years to consider that it is financially viable

E. Break Even Point

The average breakeven percentage shall be more than 50% to consider that it is financially viable

F. Debt Service Coverage Ratio (DSCR)

DSCR shall be more than 1.5 for better performing project.

G. Sensitivity Analysis

The robustness of the proposal can be been checked through a sensitivity analysis based on unique application of +10% and -10% variations on the costs and quantum assumed for developing the proposal (4 scenarios derived from such analysis shall be represented).

*The above financial viability parameters are indicative and based on the nature of project it may. The final decision to consider the project is viable lies with state level sanction committee

भाग ६ : गृहितके

६.१ गृहितके

प्रत्येक व्यवसायाच्या आर्थिक विश्लेषणासाठी आवश्यक गृहितके. सदरची माहिती व्यवसायाचे स्वरूप पाहून संबंधीत अर्जदारांने भरावी. (उप प्रकल्पातर्गत समाविष्ट केलेल्या प्रत्येक व्यवसायासाठी / सुविधेसाठी खालील माहिती स्वतंत्रपणे भरावी. उदा. एखादया संस्थेने दाल मिल व शेतमाल संकलन, स्वच्छता व प्रतवारी आणि घाऊक विक्री करण्याचे निश्चित केले असेल तर खालील पत्रकात यान दोन्ही उपक्रमाची/सुविधेची माहिती स्वतंत्रपणे दयावी.)

1. सुविधेची/ व्यवसायाची सर्वसाधारण माहिती

क्र.	बाब	तपशील
1	सुविधेचे/व्यवसायाचे नाव :	-----
2	सुविधेच्या स्थापनेसाठी आवश्यक जागा	-----स्केअर फुट
3	सुविधेची क्षमता	-----/तास
3.1	दिवसातील किती तास सदरची सुविधा कार्यरत राहणार आहे	-----तास प्रति दिन
4	मशीनरी व इतर उपकरणासाठीची भांडवली गुंतवणूक	-----रुपये (लाखात)
5	इमारत बांधकाम व इतर भागासाठीची गुंतवणूक (बांधकामाच्या अंदाजपत्रकानुसार)	-----रुपये (लाखात)
6	वर्षातील किती दिवस सदर सुविधा कार्यरत राहणार आहे	वर्षातील -----दिवस

2. उपरोक्त सुविधेतून मिळणा-या महसुलाचा तपशील.

अ.क्र.	उत्पादनाचे नाव	एकक	घाऊक विक्रीचा दर(रु.-----/ एकक)	किरकोळ विक्रीचा दर(रु.-----/ एकक)

3. सुविधेसाठी लागणाऱ्या कच्च्या मालाचा खर्च.

अ.क्र.	शेतमालाचे नाव	खरेदीची किंमत (क्विटल/रु.)	शेरा
१			

२			
३			
४			

4. व्यवस्थापक पदावरील कर्मचा-याच्या पगारावरील खर्च

अ.क्र.	पद	संख्या	पगार प्रती महिना	शेरा
१				
२				

5. आवश्यक कामगारांवरील खर्च

अ.क्र.	कामगारांचा प्रकार	संख्या	मानधन /प्रति दिन	शेरा
१	कुशल			
२	अर्धकुशल			
३	अकुशल			

6. सुविधेसाठी आवश्यक जागेच्या भाडे करिता येणारा खर्च

अ.क्र.	घटक	भाडे महिना /रु	शेरा
१	जागा भाडे		
२	इतर		

7. सुविधा चालविण्यासाठी येणारा वीज बिलावरील खर्च

अ.क्र.	सर्व मशिनरी व उपकरणाचे एकत्रित हॉर्स पाँवर	प्रती तास युनिटचा वापर	प्रती युनिटचा खर्च दर रु/युनिट	शेरा
१				

८. सुविधेच्या देखभाल व दुरुस्तीवरील खर्च

अ.क्र.	बाब	तपशिल	शेरा
१	मशिनरी, इमारत, उपकरणे इ. ची देखभाल व दुरुस्ती	रु.-----प्रति महिना	

९. उत्पादनाच्या निर्मितीसाठी आवश्यक इतर कनइयूमेबल

अ.क्र.	कनइयूमेबल (इतर घटक)	युनिट	एकूण आवश्यक युनिट	खर्च रु./युनिट	शेरा
१					
२					
३					

टीप: उदा.- खाण्याचे तेल/साखर, मीठ इ.

१०. पॅकेजिंग साहित्यावर होणारा खर्च

अ.क्र.	साहित्याचा प्रकार	साहित्याचे आकारमान	युनिट	एकूण आवश्यक युनिट	खर्च (रु./युनिट)	शेरा

११. मालाच्या साठवणूकीवरील खर्च

अ.क्र.	शेतमालाचे नाव	साठवणूकीचा एकूण कालावधी (महिना)	साठवणुकीचा दर रु./प्रती क्विंटल प्रती महिना	शेरा

१२. इतर खर्चाचा तपशील

अ.क्र.	घटक	रुपये प्रति महिना	शेरा

टिप: -

१. उप प्रकल्पातर्गत समाविष्ट केलेल्या प्रत्येक व्यवसायासाठी / सुविधेसाठी खालील माहिती स्वतंत्रपणे भरावी. उदा. एखादया संस्थेने दाल मिल व शेतमाल संकलन, स्वच्छता व प्रतवारी आणि घाऊक विक्री करण्याचे निश्चित केले असेल तर खालील पत्रकात या दोन्ही उपक्रमाची/सुविधेची माहिती स्वतंत्रपणे दयावी.
२. अर्जदार संस्थेने उपरोक्त माहिती भरण्यासाठी कोटेशन अंदाजपत्रक, मार्केट सर्व्हे अहवाल इत्यादीचा वापर करावा.
३. सविस्तर प्रकल्प अहवाल निर्मिती दरम्यान संबंधित प्रकल्पाचे अधिकारी व कर्मचाऱ्यांनी आवश्यकतेनुसार अर्जदाराशी चर्चा करून अधिकची माहिती घेणे अपेक्षित आहे.

६.२ : इतर गृहीतके

1. संस्थेच्या सभासदांचा व्यवसायातील वर्ष निहाय सहभाग
2. विविध वर्षासाठी उत्पादन अंदाज
3. सरासरी घसारा –यंत्र सामुग्री, इमारत, आय टी इन्फ्रा.
4. दीर्घ व अल्प मुदतीच्या कर्जाचे व्याजदर
5. वीज, विमा
6. विक्री सुलभीकरणाची रक्कम
7. करपात्र रकमेवरील आयकर

भाग -७ . सामाजिक कृती आराखडा ^१

१. सामाजिक कृती आराखडा अंमलबजावणीकरीता जबाबदार व्यक्तीचे नाव -

तपशील	होय/ नाही	(होय असल्यास माहिती नमूद करा)
२. उप-प्रकल्प अंमलबजावणी क्षेत्राची माहिती		
उप-प्रकल्प क्षेत्र अनुसूचित Schedule V ² (आदिवासी) क्षेत्रामध्ये आहे का?		

¹ स्मार्ट प्रकल्पाच्या पर्यावरण आणि सामाजिक व्यवस्थापन आराखडा पुढील संकेतस्थळावर उपलब्ध - <https://www.smart-mh.org/smart/aboutsmart>

² Schedule V आदिवासी जिल्हे व तालुके यांची यादी पुढील संकेतस्थळावर उपलब्ध - <https://cdnbbsr.s3waas.gov.in/s3c8758b517083196f05ac29810b924aca/uploads/2019/11/2019112132.pdf>

<p>उप- प्रक ल्पांम ध्ये विशेष तः असुर क्षित आदि वासी गट (Partic ularly Vulner able Tribal Group s) आहेत का?^३</p>		
<p>उप- प्रकल्प क्षेत्र डावे विंग अतिरे कीं/न क्षलवा दी (Left Wing Extre mism) क्षेत्राम ध्ये येते का?</p>		
<p>उप- प्रकल्प क्षेत्र आकां</p>		

^३ असुरक्षित आदिवासी गट - कटकारिया (कठोडिया), कोलम, मारिया गाँड

^४ डावे विंग अतिरेकी/नक्षलवादी क्षेत्र - चंद्रपूर, गडचिरोली, गोंदिया

<p>क्षी जिल्हा (Aspir ationa l Distric t) अंतर्ग त येते का?⁵</p>		
<p>३. न का रा ल क या दी वे अ नु पा ल न (C o m p l i a n c e w i t h N e g a t i v e L i s t)</p>		
<p>या उप- प्रक ल्पांम धील उपक्र मांकरी</p>		

⁵ आकाक्षी जिल्हे- नंदुरबार, वाशिम, गडचिरोली, उस्मानाबाद

ता खाज गी जागा ताब्या त घेणे अनिवा र्य आहे का?		
या उप- प्रक ल्पांम धील उपक्र मांकरी ता खाज गी जागा विकत घेतली जाणार आहे का?		
या उप- प्रक ल्पांती ल उपक्र मांमुळे लोकां चे तसेच घरे, दुकाने , इमार ती, इ.चे स्थलां तरण होणार आहे का?		
या उप- प्रक		

<p>लपलंती ल उपकुर डलंमुले सलडल नूड डलरुग, सुवधल व संसलध ने वलडर णूडलकी संधी डंड हूणलर आहे कल?</p>		
<p>डल उड- डुरक लपलंती ल उपकुर डलंमुले सुथलनल क उडर नलरवलह व वूडसल डलंवर वलडरल त डरलणल ड हूणलर आहे कल?</p>		
<p>डल उड- डुरक लपलं धूडे Schedule V (अनुसू डलत कडलती</p>		

ची लोक संख्या असले ली) क्षेत्राती ल गावाम ध्ये आदि वासी समा जाला प्रक ल्पाची माहि ती देण्या करीता पुर्वसूच ना देवून विनाशु ल्क चर्चा केली नाही असे आहे का?		
या उप प्रक ल्पांम ध्ये Sched ule V (अनुसू चित जमाती ची लोक संख्या असले ली) क्षेत्राती ल अशी गावे आहेत		

का जेथे आदि वासी समा जाची व्यापक स्तराव र प्रकल्प अंमल बजाव णी करीता संमती मिळा ली नाही?		
या उप- प्रक ल्पांम ध्ये अशा कोण त्याही उपक्र मांचा समावे श आहे का ज्यामु ळे आदि वासी समा जाचे सामा जिक, सांस्कृ तिक आणि धार्मि क श्रद्धा, प्रथा आणि त्यां		

<p>च्या उदर निर्वा हावर नकारा त्मक परिणा म होऊ शकेल ?</p>		
<p>या उप- प्रक ल्पांम ध्ये अशा उपक्र मांचा समावे श आहे का ज्यामु ळे पुरात त्व, ऐतिहा सिक व सांस्कृ तिक मालम त्तेवर विपरि त परिणा म होऊ शकेल ?</p>		
<p>या उप- प्रक ल्पांम ध्ये अशा उपक्र मांचा समावे श</p>		

<p>आहे का ज्याम ध्ये बाल काम गार,^६ वेठबि गार^७ किंवा इतर काम गारांचे शोषण कर ण्या च्या पध्दती चा अवलं ब असेल ?</p>		
<p>या उप- प्रक ल्पांम ध्ये खोल खोद काम कामे, घातक रसाय ने, स्फोट के, धोका दायक स्थळे संबंधि त</p>		

⁶ 14 वर्षाखालील बालकांना बालकामगार असे संबोधले जाते.

⁷ वेठबिगार: निराधार, दुर्बल, परावलंबी व असंघटित व्यक्तींच्या अज्ञानाचा व दुबळेपणाचा गैरफायदा उठवून, त्यांना अंकित करून, त्यांच्या इच्छेविरुद्ध सक्तीने व योग्य मोबदला न देता किंवा विनामोबदला पडेल त्या कामाकरिता राबवून घेणे म्हणजे वेठबिगार.

<p>उपक्र मांचा समावे श आहे का ज्यामु ळे काम गार आणि स्थानि क समुदा यांचे आरो ग्य आणि सुरक्षि तता धोक्या त येईल?</p>		
<p>या उप- प्रक ल्पांम ध्ये बांधका म किंवा प्रकल् अंमल बजाव णीदर म्यान काम गाराक रीता काही धोका दायक</p>		

कामां चा समावे श आहे का?		
या उप- प्रक ल्पांम ध्ये अशा उपक्र मांचा समावे श आहे का ज्यामु ळे महिला , मुले आणि मुली यांचे हित, आरो ग्य व सुरक्षा यांस हानी पोहोचे ल?		
४. उ प प्र क ल्प		

<p>अं म ल ब जा व णी</p>		
<p>४.१ ल प - प्र क ल्पां म ध्ये वं चित त घ ट कां चा स मा वे श</p>		
<p>उप- प्रक ल्पांम ध्ये वंचित शेतक री कुटुंब, (अनुसू चित जाती, अनुसू चित जमाती ,</p>		

महिला प्रधान कुटुंब, इ.) वंचित काम गार, भाडेत त्वावर शेती करणा रे कुटुंब, परत आले ले स्थलां तरीत कुटुंब इ. यांना समावि ष्ट करुन घेण्या करीता विशेष प्रयत्न प्रस्ता वित आहेत का?		
४.२ आ दि वा सी क्षे त्रा ती ल उ प		

प्र क ल्प		
आदि वासी समुदा याला उपप्र कल्पा ची माहि ती देण्या करीता पूर्वसूच ना देवून मोफत मार्गद र्शन के ले आहे का?		
उपप्र कल्प अंमल बजाव णीसा ठी आदि वासी समुदा याची संमती प्राप्त झाली आहे का?		
उपप्र कल्पा		

चे फायदे आदि वासी समुदा यापर्य त पोहोच तील याची खातर जमा केली जाणार का?		
४.३ ज मि न		
७/१२ चा उतारा किंवा खास गी जमीन २९ वर्षाक रीता भाड्या ने /लीज वर घेत ल्याचा नोंदणी कृत भाडेक रार सोबत जोड ला		

आहे का?		
जागेचे अतिक्र मण नसले ले संबंधि त अधि काऱ्या चे प्रमाण पत्र सोबत जोडले आहे का? . (जि ल्हा अंमल बजाव णी यंत्रणा प्रमुख /ग्रामपं चायत / तला टी इ. संबंधि त)		
४.४ पा या भू त सु वि धा		
काम गारां		

<p> च्या आरो ग्य आणि सुरक्षा सुविधां करीता काही उपाय योज ना प्रस्ता वित आहे का? (काम गार शिवि रादर म्यान) {उदा. राह ण्यासा ठी पुरेशी जागा, स्वच्छ ता सुविधा , पिण्या चे पाणी, पुरुष व महिलां साठी स्वतंत्र स्वक्ष तागृहे, मुलां साठी पाळणा घर/ स्वतंत्र शेड, महिलां च्या लैंगिक </p>		
---	--	--

<p>छळ (प्रतिबंध, मनाई व निवारण) अधिनि यम २०१३) संदर्भा त माहि ती देणे/ जागरू कता आणणे .}</p>		
<p>बाहेरू न येणा च्या काम गारांमु ळे नि र्माण झाले ल्या जोखी मा टाळ ण्याक रीता उपाय योज ना प्रस्ता वित आहे का? (उदा. गुन्हे, संसर्ग जन्य</p>		

<p>आजार , लिंग आधा रित हिंसा चार, बाल काम गार, इ. रोख ण्याक रीता उपाय योज ना)</p>		
<p>लिंग- आधा रित हिंसा व लैंगिक छळ रोख ण्याक रीता उपाय योज ना प्रस्ता वित आहेत का? (उदा अंतर्ग त समिती ची स्थाप ना)</p>		
<p>४.५ का म गा र व</p>		

स मु दा य आ रो ग्य आ णि सु र क्षा		
समुदा य आरो ग्य आणि सुरक्षा यावर काही उपाय योज ना प्रस्ता वित आहेत का? (उदा. शारीरि क इजा, अपघा त, लैंगिक छळ, इ. रोख ण्याक रीता उपाय योज ना)		
काम गार आरो ग्य		

<p>आणि सुरक्षा यावर काही उपाय योज ना प्रस्ता वित आहेत का? ? (उदा. कामा च्या ठिका णी अपघा त,शा रीरिक इजा, लैंगिक छळ, इ. रोख ण्याक रीता उपाय योज ना)</p>		
<p>कोवि ड-१९ च्या पार्श्वभू मीवर सुरक्षा उपाय योज ना प्रस्ता वित आहेत का? (उदा. सुरक्षि त अंतर, मास्क चा</p>		

वापर, इ.)			
५. उप-प्रकल्पातील सामाजिक उद्दीष्टे :			
अ. क्र.	तपशील	समुदाय आधारित संस्थेची सद्यस्थिती	उप-प्रकल्पाचे उद्दीष्ट्य
	उपप्रकल्पांमध्ये विविध घटकांचा समावेश ^८		
I	एकूण शेतकरी/सदस्य संख्या		
ii	अत्य व अत्यल्प भूधारक शेतकरी संख्या (व टक्केवारी)		
iii	महिला भागधारक संख्या (व टक्केवारी)		
Iv	महिला संचालक संख्या (व टक्केवारी)		
V	अनुसूचित जाती सदस्य संख्या (व टक्केवारी)		
Vi	अनुसूचित जमाती सदस्य संख्या (व टक्केवारी)		
Vii	भाडेत्वावर शेती करणारे सदस्य संख्या (व टक्केवारी)		
Vii	भूमिहीन सदस्य संख्या (व टक्केवारी)		
Ix	७/१२ नावावर असणाऱ्या महिलांची संख्या (व टक्केवारी)		

भाग ८- पर्यावरणीय कृती आराखडा

उपप्रकल्पाच्या कृषि आणि पशुसंवर्धन मूल्यसाखळी विकासातील उपक्रमांमुळे पर्यावरणाच्या संभाव्य जोखीम/परिणाम कमी करण्यासाठी /शमविणेसाठी पर्यावरणीय कृती आराखडा (ईएपी) हा समुदाय आधारित संस्थेस (सीबीओला) मार्गदर्शन करेल. उपप्रकल्पाच्या उपक्रमातील कामगिरीमध्ये सुधारणा घडवून आणण्याच्या दृष्टीकोणातून सूचना देण्यासाठी उपप्रकल्पाची पर्यावरणीय आधारभूत माहिती खाली दिलेल्या तक्त्यानुसार संकलित केली जाते.

पर्यावरणीय कृती आराखड्याच्या अंमलबजावणी आणि अहवाल देण्यासाठी समुदाय आधारित संस्थेच्या नोडल व्यक्तीचे नाव व संपर्क क्रमांक:

१. ईएसएमएफ अहवालानुसार^९ पर्यावरणीय अनुपालनाशी संबंधित माहिती:

अ. कृषि मूल्य साखळी विकासासाठी उप-प्रकल्प			
अ. क्र.	उपप्रकल्पाची तपशील	होय/नाही	होय असल्यास, माहिती नमूद करा
१.	उपप्रकल्पाचे ठिकाण हे पर्यावरणीय संवेदनशील जसे संरक्षित/राखीव जंगले ^{१०} , दलदलीची जमीन, जैवविविधता संरक्षित विशेष भाग, संस्कृतिक वारसा ठिकाण अशा भागात किंवा जवळपास आहे का?		
२.	अकृषक जमिनीचे कृषक जमिनीत रूपांतर केल्याने पर्यावरणीयदृष्ट्या अधोगतीचे कारण होईल का?		
३.	जंगलतोडीचा धोका संभावतो का?		
४.	स्थानिक वनस्पती व प्राण्यांच्या जैवविविधतेला धोका पोहोचतो का?		
५.	मोठ्या नैसर्गिक आपत्ति किंवा भुस्खलन, पुर, वादळ, भूकंप इ सारख्या धोकादायक/ असुरक्षित ठिकाणी आहे का?		

^८ प्रकल्पाच्या सामाजिक विकास धोरणानुसार प्रकल्प अखेरीस प्रकल्पातील एकूण लाभार्थ्यांपैकी ८०% अत्य व अत्यल्प भूधारक शेतकरी, किमान ३०% महिला लाभार्थी, किमान ६% अनुसूचित जमाती, किमान ७% अनुसूचित जाती, तसेच समुदाय आधारित संस्थांमध्ये किमान २०% महिला संचालक लाभार्थी अनिवार्य आहे.

^१ स्मार्ट प्रकल्पाच्या पर्यावरण आणि सामाजिक व्यवस्थापन आराखडाचे संकेतस्थळ:

https://www.smart-mh.org/cdn/2019/08/190818171526_405e4be8b9d3ce2374fe29ce1561a62b.pdf

^{१०} संरक्षित/राखीव जंगले यांची यादी http://www.wiienviis.nic.in/Database/Maharashtra_7829.aspx

६.	भारत सरकारने बंदी घातलेल्या ¹¹ ,जागतिक आरोग्य संघटनेने वर्ग Ia, Ib, आणि वर्ग II मध्ये नमूद केलेल्या किडनाशकांचा ¹² वापर होतो का?		
७.	अप्रमाणित बियाणे किंवा बंदी घातलेले वाण यांचा वापर होतो का?		
८.	शेत जमिनीवर पिकांचे अवशेष जाळले जातात काय?		
९.	कृषि उत्पादन/प्रक्रिया मधील कचरा आणि सांडपाणी याची प्रक्रिया न करता विल्हेवाट केली जाते का?		
१०.	कृषि उत्पादने त्यांच्या अधिकतम कीटकनाशक अवशेष पातळी (मिलीग्राम/किलो) चाचणीसाठी पाठवले जातात का?		
११.	प्रदूषण निर्माण करणारे आणि पीयूषी प्रमाणपत्र नसलेली वाहने जसे ट्रक, व्हॅन, टेम्पो इ. चा वापर होतो का?		
१२.	वाहतुकीच्या नियोजनासाठी पक्क्या रस्त्यालागत आहे का?		
ब. शेळी व परस बागेतील कुक्कुट पालनासाठी उपप्रकल्प			
१.	वनक्षेत्रांमध्ये शेळी, मेंढी, कुक्कुट पालन यांचे संगोपन/चरणे केले जाते का?		
२.	उपप्रकल्पामध्ये विदेशी जातींच्या प्राण्यांचा समावेश केला जाणार आहे का?		
३.	प्राण्यांपासून निर्माण होणारा कचऱ्याचे व्यवस्थापन व विल्हेवाट केली जाते का?		
४.	पशुधन संगोपनात प्रतिबंधित पशुवैद्यकीय औषधांचा वापर केला जातो का ¹³ ?		
५.	कतलखाना पशुधन पासून निघणाऱ्या कचरा व्यवस्थापन आणि सांडपाणी सुविधेशिवाय चालवला जातो का ¹⁴ ?		
६.	पशुधनातून मानवांमध्ये रोग पसरण्यामुळे समुदायाच्या आरोग्यास धोका निर्माण होण्याची शक्यता आहे का?		

२. उपप्रकल्पासाठी पर्यावरणीय आधारभूत माहिती आणि संबंधित सुधारण्यासाठी लक्ष्य

अ.क्र.	उपप्रकल्पात राबविलेलेल्या कृषि पध्दती	तपशील	उपप्रकल्पापूर्वी (आधारभूत)	उपप्रकल्पामध्ये प्रस्तावित लक्ष्य
अ. कृषी मूल्य साखळी विकासासाठी उप-प्रकल्प				
१.	रासायनिक खताचा सरासरी वापर- नत्र (N) स्फुरद (P) पालाश (K)	कि/हे. कि/हे. कि/हे.		
२.	रासायनिक खताची शिफारसीत मात्रा वापरलेले क्षेत्र	हे.		
३.	शिफारसीपेक्षा कमी खत वापरलेले क्षेत्र	हे.		
४.	शिफारसीपेक्षा जास्त खत वापरलेले क्षेत्र	हे.		
५.	एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आयएनएम) पध्दतीत वापरलेले क्षेत्र	हे.		
६.	कृषिरसायनांचा सरासरी वापर- किडनाशक, बुरशीनाशक व तृणनाशक	लि/हे.		
७.	किडनाशकाची शिफारसीत मात्रा वापरलेले क्षेत्र	हे.		
८.	शिफारसीपेक्षा कमी किडनाशक वापरलेले क्षेत्र	हे.		
९.	शिफारसीपेक्षा जास्त किडनाशक वापरलेले क्षेत्र	हे.		
१०.	एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आयपीएम) पध्दतीत वापरलेले क्षेत्र	हे.		
११.	पिकांचे अवशेष जाळले जाणारे क्षेत्र	हे.		
१२.	कंपोस्ट, शेणखत इ. करिता पिकांच्या अवशेषांचा पुनर्वापर केली जाणारी मात्रा	कि/हे.		
१३.	सॅद्रिय शेतीखालील क्षेत्र	हे.		
१४.	जागतिक उत्तम कृषि पध्दतीत (जी.ए.पी.) खालील क्षेत्र	हे.		
ब. शेळी व परस बागेतील कुक्कुट पालनासाठी उपप्रकल्प				
१५.	पशु आहार पध्दतीचा प्रकार- मोकाट चरण/अर्धबंदीस्थ चरण	-		
१६.	जनावरांचे शेण खत म्हणून वापरले जाण्याचे प्रमाण	कि/हे.		
१७.	प्राण्याचे लसीकरण झाले आहे/ प्राण्याचे लसीकरण झालेले नाही (होय/नाही)	-		
क. वैध प्रदूषण नियंत्रण (पीयूषी) प्रमाणपत्र (आहे/नाही)				
		-		

३. उपप्रकल्पासाठी पर्यावरणीय संरक्षणाचे लक्ष्य

11 भारत सरकारने बंदी घातलेल्या प्रतिबंधित कीटकनाशकांची यादी:

http://ppqs.gov.in/sites/default/files/list_of_pesticides_which_are_banned_refused_registration_and_restricted_in_use_01.07.2021.pdf

12 जागतिक आरोग्य संघटनेने बंदी घातलेल्या प्रतिबंधित कीटकनाशकांची यादी: <https://www.iloencyclopaedia.org/part-ix-21851/minerals-and-agricultural-chemicals/item/318-the-who-guidelines-to-classification-of-pesticides-by-hazard-part-1>

13 प्रतिबंधित पशुवैद्यकीय औषधांची यादी: https://www.nhp.gov.in/Complete-list-of-344-drugs-banned-by-the-Ministry-of-Health-Family-welfare_pg

14 कतलखाना कचरा आणि सांडपाणी व्यवस्थापन मार्गदर्शकाची यादी:

<https://cpbc.nic.in/openpdf.php?id=TGF0ZXN0RmlsZS8xNzVfMTUxMTI2NDE0MV9tZWVpYXBob3RvODkzOjS5wZGY=>

अ. क्र.	लक्ष्याचे तपशील	उपप्रकल्पापूर्वी (आधारभूत)	उपप्रकल्पामध्ये प्रस्तावित लक्ष्य
१.	समुदाय आधारित संस्थेच्या शेतकऱ्यांना एकात्मिक कीड व्यवस्थापन आणि एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापनेचे प्रशिक्षण दिले गेलेले आहे का? त्यांची संख्या व टक्केवारी नमूद करा ¹⁵		
२.	समुदाय आधारित संस्थेच्या शेतकऱ्यांसाठी एकात्मिक कीड व्यवस्थापन आणि एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापनेचे एकूण किती क्षेत्र पातळीवर प्रात्यक्षिके राबविण्यात आले आहेत? त्यांची संख्या व टक्केवारी नमूद करा ¹⁶		
३.	उपप्रकल्पामधील समुदाय आधारित संस्थेचे एकात्मिक कीड व्यवस्थापन अंतर्गत असलेले क्षेत्र [% (टक्केवारी) मध्ये] नमूद करा ¹⁷		
४.	उपप्रकल्पामधील समुदाय आधारित संस्थेचे एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन अंतर्गत असलेले क्षेत्र [% (टक्केवारी) मध्ये] नमूद करा ^{१९}		
५.	उपप्रकल्पामधील समुदाय आधारित संस्थेच्या शेतकऱ्यांना हवामान अनुकूलानुसार राबविण्यात येणाऱ्या पद्धतीचे प्रशिक्षण देण्यात आले आहे का? त्यांची संख्या व टक्केवारी नमूद करा ¹⁸		
६.	उपप्रकल्पामधील समुदाय आधारित संस्थेच्या शेतकऱ्यांसाठी किती हवामान अनुकूलानुसार पद्धती उपयोगात आणलेली आहेत? त्यांची संख्या नमूद करा ¹⁹		
७.	उपप्रकल्पामधील समुदाय आधारित संस्थेने किती क्षेत्रात हवामान अनुकूल पद्धती उपयोगात आणलेली आहे? त्याचे क्षेत्र नमूद करा [हे. मध्ये] ²⁰		

४. पर्यावरणीय सुरक्षितता लक्ष्य गाठण्यासाठी मार्गदर्शक सूचना

- स्मार्ट प्रकल्पाच्या पर्यावरण आणि सामाजिक व्यवस्थापन आराखडा च्या शिफारशीनुसार कोणताही (ईएसएमएफ) उपप्रकल्प बिंदू क्र ३.९, पृष्ठ क्रमांक ४८ मध्ये दिलेल्या नकारात्मक यादीमध्ये येऊ नये. पर्यावरणीय कृती अहवालानुसार दिलेल्या तरतुदी आणि शमन उपायांच्या अनुषंगाने सर्व उपप्रकल्पाची अंमलबजावणी केली पाहिजे.
- संद्रीय (सॅन्ड्रिय उत्पादनासाठी राष्ट्रीय कार्यक्रम) आणि / किंवा जागतिक उत्तम कृषि पध्दती (जी.ए.पी.) गट प्रमाणपत्राच्या आवश्यकतेसाठी, प्रकल्पातील ६०% पर्यंतचे आर्थिक सहाय्य उपप्रकल्पाद्वारे समुदाय आधारित संस्थेस मिळू शकते. उर्वरित ४०% खर्चाची रक्कम समुदाय आधारित संस्थेस स्वतः उभारावी लागेल.
- प्रकल्पाच्या संसाधनांचा वापर करून खरेदी केली जाणारी सर्व नवीन यंत्रसामुग्री ही ऊर्जा कार्यक्षम, वाहने- भारत स्टेज-VI आणि इंधन कार्यक्षम वापर, ट्रॅक्टर-भारत स्टेज (सीईव्ही / ट्रेम) IV – V आणि वरील असावी. वाहनांचे वैध पीयूसी प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे.

¹⁵ उपप्रकल्पाद्वारे सर्व (१००%) समुदाय आधारित संस्थेस एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आयएनएम) पध्दती आणि एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आयपीएम) वापराचे प्रशिक्षण प्रकल्पातील व्हॅल्यू चेन डेव्हलपमेंट स्कूल (व्हीसीडीएस) मध्ये दिले जाईल.

¹⁶ उपप्रकल्पामध्ये आयएनएमचे आणि आयपीएमचे १००% क्षेत्र पातळीवर प्रात्यक्षिके राबविण्यात येईल.

¹⁷ उप प्रकल्पाच्या शेवटपर्यंत उप प्रकल्प क्षेत्रातील ५०% क्षेत्र आयपीएम आणि आयएनएम अंतर्गत आणले जाईल.

¹⁸ १० हवामान अनुकूल पद्धती मध्ये अक्षय उर्जेच्या वापर, सॅन्ड्रिय आणि जागतिक उत्तम कृषि पध्दती (जी.ए.पी.) द्वारे केली जाणारी शेती, चांगल्या पशुपालन पद्धती, गांडूळ खताचे वापर, एकात्मिक कीड व्यवस्थापन, एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन, अन्न गोदामात उर्जा कार्यक्षमता वाढवण्यासाठी केलेले उपाय, हवामान अनुकूल बियाण्याच्या जातींचा वापर करणे, हवामान बदल जोखीम व्यवस्थापनासाठी माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा (ICT) इत्यादींचा समावेश आहे.

¹⁹ वर नमूद केलेल्या १० हवामान अनुकूल पद्धतीमधून उपयुक्त असलेल्या किमान ०३ पद्धतीचे उपप्रकल्पामध्ये उपयोगात घ्यावेत.

²⁰ उपप्रकल्पामध्ये सीबीओच्या अंतर्गत किमान १०० हे क्षेत्र हवामान अनुकूल उपयुक्त असलेल्या पद्धती अंतर्गत आणले पाहिजे.

भाग ९ : संपादन आराखडा :

सीबीओ स्तरीय संपादन आराखडा (बांधकामे, वस्तू व सेवा)

संदर्भ क्र.	तपशील (बांधकामे, वस्तू व सेवा)	सद्यस्थिती नियोजित / प्रत्यक्ष / सुधारित	अंदाजित किंमत (रु. लाखात)			संपादन पद्धत	प्रकल्पाद्वारे पुनरावलोकन खरेदी (पूर्व मान्यता / खरेदीनंतर मान्यता)	निविदा उघडण्याची तारीख (अंदाजित)	प्रत्यक्ष करार दिनांक	प्रत्यक्ष करार रक्कम (लाखात)	शेरा
			करार संख्या	एकक किंमत	एकूण किंमत						
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
बांधकामे											
वस्तू आणि उपकरणे											
सल्लागार सेवा											

सविस्तर प्रकल्प अहवाला सोबत जोडावयाची कागदपत्रे

१. संस्था नोंदणी प्रमाणपत्र
२. संस्थेच्या भागधारकांची/सदस्यांची यादी (रजिस्ट्रार ऑफ कंपनी कडील नोंदीनुसार CA / CS प्रमाणपत्र)
३. ऑडिट रिपोर्ट
४. के.वाय.सी.- अर्जदार संस्था (उद्योग आधार, पॅन कार्ड इ.)
५. सविस्तर प्रकल्प अहवाल मान्य असले बाबत संचालक मंडळाचा ठराव
६. प्रकल्पासाठी आवश्यक जमिनी संदर्भातील कागदपत्रे (मालकी हक्क दर्शविणारे/भाडे करार)
७. व्यवसायाच्या प्रस्तावित जागेचा कच्चा नकाशा (दळणवळणच्या सुविधेसह)
८. प्रकल्प उभारणीच्या अनुषंगाने स्थानिक प्रशासनाचा ना हरकत दाखला
९. खरेदीदारासोबतचे करारनामे (फॉरवर्ड लिंकेंजबाबत)
१०. शेतमाल पुरवठ्याबाबत शेतकरी उत्पादक गट/बचतगट/फेडरेशन/कंपनी/ इतर सीबीओ इ. सोबतचा करारनामा (बँकवर्ड लिंकेंजबाबत)
११. उप प्रकल्पात प्रस्तावित केलेल्या घटकांचे अधिकृत कोटेशन अथवा अंदाज पत्रक जोडावे (मशिनरी, उपकरणे,फर्निचर, बांधकामाचे अंदाज पत्रक इत्यादी.)
१२. पाणी व वीजेची उपलब्धता दर्शविणारी कागदपत्रे
१३. बँक स्टेटमेंट
१४. प्रकल्प उभारणीसाठी बँक/वित्त संस्थेकडून अर्थ सहाय्य मिळणार आहे हे दर्शविणारे बँकेचे हमी पत्र (लेटर ऑफ इंटेंट)
15. परवाने व इतर

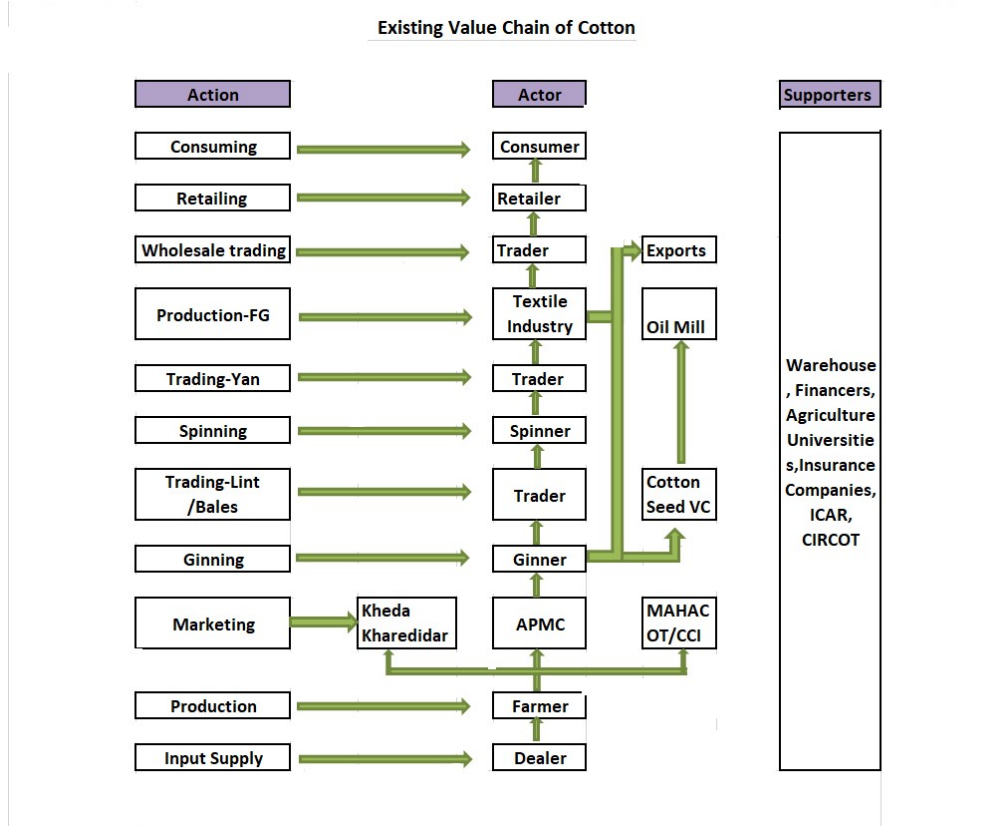
प्रपत्र

मुल्यसाखळी मांडणीचा नमूना

निवडलेल्या पिकाची सद्यस्थितीतील मुल्यसाखळी कशी मांडावी याबाबतची माहिती खालील प्रमाणे :-

- १) प्रथम निवडलेल्या पिकामधील काम करणारे सर्व घटक (stakeholders) यांची यादी करावी घटकामध्ये शेतकरी, निविष्ठा विक्रेत्या कंपनी, निविष्ठा पुरवठादार, आडते, वाहतूक व्यवस्था, ट्रेडर, प्रक्रियादार, एक्सपोर्टर इत्यादींचा यांचा समावेश होतो
- २) निवडलेल्या घटक डाव्या बाजूला मांडावेत.
- ३) घटकांची कार्ये मध्यभागी मांडावीत व घटक व त्यांची कार्ये बाणाने जोडावीत
- ४) उजव्या बाजूला सपोर्टर यांची नावे लिहावीत उदा. बँक, ट्रान्सपोर्ट, विमा एजन्सी, गोदाम, कृषि विद्यापीठे. इ.

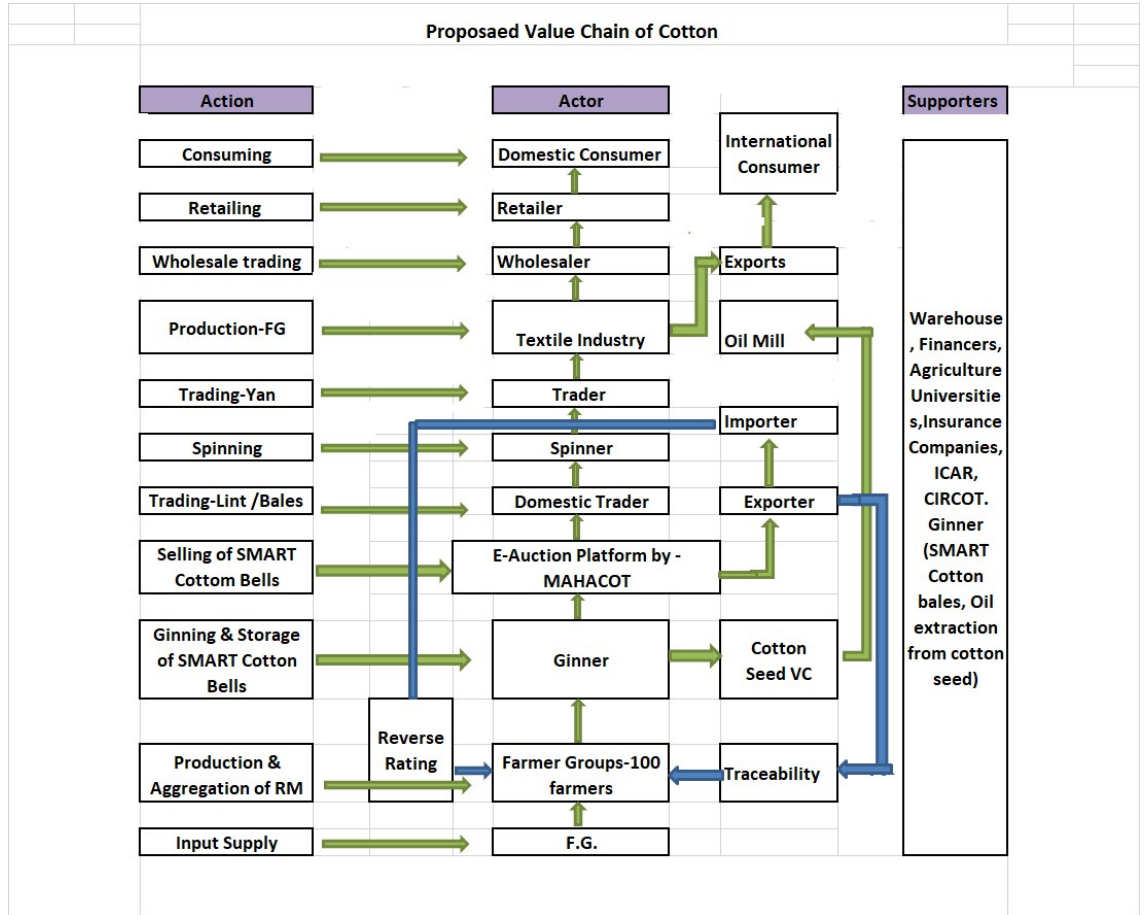
सद्यस्थितीतील मूल्यसाखळी चा नमूना उदाहरण दाखल पिक - कापूस

प्रस्तावित मूल्यसाखळी कशी लिहावी याबाबतची माहिती खालीलप्रमाणे :-

- १) आपण मांडलेल्या सद्यस्थितीतील मूल्यसाखळीचा बारकाईने अभ्यास करावा.
- २) निवडलेल्या घटक डाव्या बाजूला मांडालेले आहेत त्या घटकाचे कोणते, कोणते काम आपली सीबीओने केले तर आपल्या सीबीओला फायदा होईल व आपल्या खर्चात बचत होईल हे टिपावे. तदनंतर त्याघटकाच्या ठिकाणी आपल्या सीबीओचे नाव लिहावे व निवडलेल्या कार्यालय बाणाने जोडावे.
- ३) उजव्या बाजूला सपोर्टर यांची नावे लिहावीत उदा. बँक, ट्रान्सपोर्ट इ.
- ४) मांडलेली प्रस्तावित मूल्यसाखळी पुनः एकदा तपासावी व खात्री व समाधान झाल्यानंतर ती निश्चित करावी .

प्रस्तावित मूल्यसाखळीचा नमुना उदाहरण दाखल : पिक - कापूस

सदर दिलेल्या सद्यस्थितीतील / अस्तित्वातील व प्रस्तावित मूल्यसाखळी मांडणीचा अभ्यास करून आपण निवडलेल्या पिकांची सद्यस्थितीतील / अस्तित्वातील व प्रस्तावित मूल्यसाखळीची मांडणी FPP मध्ये करावी.